

ਸਿਆਸੀ ਖੁੱਦ-ਮੁੱਖਤਿਆਰੀ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਖੁੱਦ-ਮੁੱਖਤਿਆਰੀ ਉਹ ਹੱਕ ਹੈ ਜੋ:

- (੧) ਸਿਰਫ਼ ਸ਼ਕਸੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੂਹਿਕ ਵੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੌਮਾਂ ਅਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਤਕਦੀਰ ਨੂੰ ਖੁੱਦ ਉਸਾਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ
- (੨) ਸੁਯੰਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 1945 ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ
- (੩) ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਨਾਗ੍ਰਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਧਾਨ (1966) ਦੀ ਉੱਤ-ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਢਲੀ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਰ ਹਾਲਤ ਇਸ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ
- (੪) ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵ ਅਦਾਲਤ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਸਿਰਫ਼ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨਹੀਂ, ਕੌਮਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ
- (੫) ਦੋ ਅਹਿਮ ਸੁਯੰਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹ ਹੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਨੁਕਤਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਰ ਹਨ;

ੳ. ਕੌਮ ਪਹਿਲੇ ਵੀ ਆਪਣੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਉਪਰ ਇਤਹਾਸਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੋਵੇ

ਅ. ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਤੇ ਕਾਬਲੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੋਵੇ

ਜਿਥੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤਾਕਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਹੱਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ-ਅੰਦਾਜ਼ ਜਾਂ ਟਾਲਣ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖ ਇਸ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ੩ ਵਾਰ ਪਹਿਲੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਅਤੇ ਧਰਮ-ਜੁੱਧ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ 1986 ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਵਿੱਢਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਾਕਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਕ ਨੂੰ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਮਜਬੂਰ ਕਰਦੀ ਆਈ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਕੌਮ ਦੇ ਗ਼ਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰੱਲਕੇ ਤਸੱਦਦ ਢਾਉਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੇ 2015 ਵਾਲੇ ਸਰਬੱਤ ਖਾਲਸਾ ਮੌਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਈਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਵਸੋਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਲਾਇਕ ਸਿੱਖ ਆਗੂ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੀ ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਪਿੱਛਲੇ ਚਾਰ ਦਿਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤੀ ਤਸੱਦਦ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ, ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਮਜਬੂਰੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦੇ ਹੋਏ, ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੰਥਕ ਕਮੇਟੀ ਮੋਢੀ ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਜੀ ਨੇ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਏ, ਲੰਡਨ, ਯੂ. ਕੇ. 1989 ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੇ-ਮੌਕੇ ਦੇਹਾਂਤ ਤਾਈਂ, 1994 ਤੱਕ ਸਿਖਰ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਾ-ਖੂਬ ੫ ਸਾਲ ਨਿਭਾਈ।

ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਤਰਾਂ ਨਹੀਂ ਪੰਥ ਵੱਲੋਂ ਨਿਵਾਜ਼ੇ ਗਏ ਕੇ ਉਹ ਪਹਿਲੇ ਡਿਵਿਜ਼ਨ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੇ ਉਕਤ ਖੁੱਦ-ਮੁੱਖਤਿਆਰੀ ਨੁਕਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰਾਂ ਜਾਣੂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਿਛੁੰਨੀ ਹੋਈ ਕੌਮ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਵਰਨਾ ਉਹ ਵੀ ਐਂਜ਼ੋ-ਅਰਾਮ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅੱਛੀ ਤਰਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ । ਪੰਜਾਬੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਹ ਇਸ ਦਰਦ ਨੂੰ ਜਿੱਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ (ਦੇਸ ਪ੍ਰਦੇਸ, ਪੰਜਾਬ ਟਾਇਮਜ਼) ਅਤੇ ਬ੍ਰਤਾਨਵੀ ਅਖਬਾਰਾਂ (ਟਾਇਮਜ਼, ਗਾਰਡੀਅਨ, ਇੰਡਿਪੈਂਡੇਂਟ) ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਉੱਥੇ ਉਹ ਖੁੱਦ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਗੱਜ਼ਟ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਵੀ ਸਨ ।

ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਦੂਸਰੀਆਂ ਸੰਘਰਸ਼ੀਲ ਕੌਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਏਕਤਾ ਕਰਕੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅੱਗੇ ਵਿਕਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ । ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਿਆ, ਉੱਥੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਾਂ ਦੇ ਮਕਸਦਾਂ ਲਈ ਇਹ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ।

ਲੇਕਿੰਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਉਹਦੇ ਮੰਨੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬਾਬਾ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ 1992 ਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਲਈ ਮਨਾ ਨਾ ਸਕੇ । ਜਿੱਥੇ ਬਾਬਾ ਮਾਨੋਚਾਹਲ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਹਾਸਕ ਗਲਤੀ ਦਰਸਾਇਆ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਪਾਉਣਾ ਦੱਸਿਆ । ਉਪ੍ਰੰਤ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੇ ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਸ ਗਲਤੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਦਿਨ-ਦਿਹਾੜੇ ਦੀਵਾ ਜਗਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ । ਇਹ ਅੰਜਾਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਨੁਕਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਅਸੂਲਾਂ ‘ਤੇ ਨਾ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇਤਹਾਸਕ ਮੌਕਾ ਗਵਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਹੀ ਕੌੜਾ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਹੀ ਲਾਇਕ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਖੁੱਦ-ਮੁੱਖਤਿਆਰੀ ਇਤਹਾਸ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਣ, ਵਰਨਾ 1947 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਰਵਾਇਤੀ ਅਕਾਲੀਆਂ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਕਠਪੁਤਲੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਹੋਰ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹਾਂਗੇ?

ਸਵਰਗੀ ਭਾਈ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ
(28/08/1953 ਢਪਈ, ਕਪੂਰਥਲਾ
- 09/04/1994, ਲੰਡਨ, ਯੂ. ਕੇ.)